Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (seitsmes koda)

10. september 2015 *

Liikmesriigi kohustuste rikkumine — ELTL artikkel 49 — Asutamisvabadus — Notarid — Kodakondsuse nõue — ELTL artikkel 51 — Osalemine avaliku võimu teostamisel

Kohtuasjas C-151/14,

mille ese on ELTL artikli 258 alusel 31. märtsil 2014 esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi,

Euroopa Komisjon, esindajad: I. Rubene ja H. Støvlbæk, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

hageja,

versus

Läti Vabariik, esindajad: D. Pelše, I. Kalniņš ja K. Freimanis,

kostja,

keda toetavad:

Tšehhi Vabariik, esindajad: M. Smolek ja J. Vláčil,

Ungari, esindajad: M. Tátrai ja M. Fehér,

menetlusse astujad,

EUROOPA KOHUS (seitsmes koda),

koosseisus: koja president J.-C. Bonichot, kohtunikud A. Arabadjiev (ettekandja) ja J. L. da Cruz Vilaça,

kohtujurist: P. Cruz Villalón,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: läti.

otsuse

1 Euroopa Komisjon palub oma hagiavalduses Euroopa Kohtul tuvastada, et kuna Läti Vabariik kehtestas notariametis tegutsema asumiseks kodakondsuse nõude, siis on Läti Vabariik rikkunud ELTL artiklitest 49 ja 51 tulenevaid kohustusi.

Õiguslik raamistik

Notariameti üldine korraldus Lätis

2 Notariaadi korraldust reguleerib 9. juuli 1993. aasta notariaadiseadus (Notariāta likums, *Latvijas Vēstnesis*, 1993, nr 48; edaspidi „notariaadiseadus”).

3 Selle seaduse artikli 1 lõikes 2 on täpsustatud, et seadus reguleerib kutsealast ja ärilist tegevust notari puhul, kes nimetatud seaduse artikli 238 kohaselt on vaba elukutse esindaja.

4 Nimetatud seaduse artikli 3 kohaselt käsitletakse notarit avalik-õigusliku ameti kandjana. Vastavalt seaduse artiklile 5 allub notar üksnes õigusaktidele ja on oma ülesannete täitmisel täiesti sõltumatu.

5 Notariaadiseaduse artikli 8 lõikes 1 on sätestatud, et notari nimetab ametisse, määrab teise tööpiirkonda ja vabastab ametist justiitsminister.

6 Notariks saamise tingimuste kohta on nimetatud seaduse artikli 9 lõikes 1 sätestatud, et „notariks võib saada Läti Vabariigi kodanik”.

7 Notariaadiseaduse artikli 38 lõikes 1 on sätestatud, et notar täidab oma ülesandeid oma asukohajärgses tööpiirkonnas. Vastavalt seaduse artikli 39 lõikele 1 võib notar teha isikute taotlusel ametitoiminguid, isegi kui nende isikute elu- või asukoht või vara asukoht, mis kajastub notariaalaktis, asub väljaspool tema tööpiirkonda.

8 Nimetatud seaduse artikli 39 lõikes 2 on sätestatud, et notar võib ametitoimingust keelduda üksnes seaduses ette nähtud juhtudel. Samas on ta nimetatud seaduse artikli 40 kohaselt kohustatud keelduma oma teenuste osutamisest, kui temalt taotletakse ilmselgelt seadusega või heade kommetega vastuolus oleva eesmärgiga tegevuses osalemist.

Notari ametitegevus Lätis

9 Mis puudutab notari erinevaid ametitoiminguid Läti õiguskorras, siis olgu märgitud, et notari peamine ülesanne on koostada notariaalakte.

10 Notariaadiseaduse artiklis 82.[1] on sätestatud, et „tahteavalduse kinnitamiseks koostab notar notariaalakti” ja selle seaduse artiklis 87.[1] on muu hulgas täpsustatud, et notar on kohustatud aktis kajastama osalejate tahteavaldused ja tehingu tingimused ning teavitama osalejaid asjaomase tehingu võimalikest õiguslikest tagajärgedest.

11 Viidatud seaduse artiklis 107.[4] on notariaalaktide täitmise kohta sätestatud, et võlausaldaja võib notarile esitada kohustuse sundtäitmiseks notariaalakti ühe aasta jooksul alates päevast, millal kohustus on muutunud sissenõutavaks. Kui võlgnik on seisukohal, et võlausaldaja nõue ei ole põhjendatud, siis võib ta sama seaduse artikli 107.[9] alusel esitada hagi vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku (Civilprocesa likuma, *Latvijas Vēstnesis*, 1998, nr 236/330) artikli 406 sätetele.

12 Nimetatud seaduse artiklites 108–139 on sätestatud, et muu hulgas kinnitab notar allkirja, koopia ja tõlke õigsust ja teatud asjaolusid, näiteks isiku elusolek.

13 Vastavalt notariaadiseaduse artiklitele 140–145 võtab notar hoiule raha, väärtpabereid ja dokumente.

14 Pärimisasjade kohta on seaduse artiklis 264 sätestatud, et notar koostab notariaalakti, kui pärandi vastu võtnud üleelanud abikaasa ja pärijad on saavutanud kokkuleppe. Nimetatud seaduse artiklis 315 on täpsustatud, et kõik vaidlused pärimisasjades tuleb lahendada kohtus vastavalt kohaldatavale korrale.

15 Notariaadiseaduse artiklis 320 on sätestatud, et notar võib jagada pärandvara tingimusel, et pärijate vahel ei ole selles osas vaidlusi. Kõik vaidlused tuleb tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 250.[1] lõike 1 kohaselt lahendada kohtus, kes võib nimetatud seadustiku artikli 250.[2] lõike 3 alusel anda notarile pärandvara jagamisel järelevalveõiguse. Sellise juhtumi kohta on kõnealuse seadustiku artikli 250.[3] lõikes 3 sätestatud, et notar peab pärandvara jagamise kokkuleppe projekti koostamisel võtma meetmed poolte lepitamiseks ja nendevahelise kokkuleppe saavutamise hõlbustamiseks. Nimetatud seadustiku artikli 250.[3] lõikes 5 on täpsustatud, et notar peab esitama kohtule pärandvara nimekirja, hinnangu selle väärtuse kohta ja pärandvara jagamise kokkuleppe projekti.

16 Notari ülesandeid abielulahutuse asjades käsitlevad notariaadiseaduse artiklid 325 ja 327, milles on sätestatud, et notar võib lahutada abielu abikaasade ühise avalduse alusel, kui neil ei ole ühiseid lapsi ega ühisvara. Vastupidisel juhul võib notar lahutuse välja kuulutada, kui pooled on eelnevalt sõlminud lepingu lapse hooldusõiguse, külastusõiguse kasutamise korra ja vajaliku elatise või vara jagamise kohta.

17 Nimetatud seaduse artiklis 338 on sätestatud, et notar edastab eri riikide kodanike lahutuse kohta teabe välisministeeriumile.

Kohtueelne menetlus

18 Komisjon saatis 12. oktoobril 2006 Läti Vabariigile märgukirja, milles palus esitada kahe kuu jooksul oma märkused, mis käsitlevad Lätis notariametis tegutsema asumiseks ette nähtud kodakondsuse nõude kooskõla ELTL artiklitega 49 ja 51.

19 Läti Vabariik vastas nimetatud märgukirjale 21. detsembri 2006. aasta kirjaga, milles ta esitas põhjused, miks tema arvates on ELTL artikli 51 esimene lõik notari suhtes kohaldatav.

20 Kuna Läti Vabariigi argumendid ei veennud komisjoni, siis saatis ta 17. oktoobri 2007. aasta kirjaga nimetatud liikmesriigile põhjendatud arvamuse, millele Läti Vabariik vastas 3. jaanuari 2008. aasta kirjaga.

21 Euroopa Kohus otsustas 24. mail 2011 kohtuotsustes komisjon *vs.* Belgia (C-47/08, EU:C:2011:334); komisjon *vs.* Prantsusmaa (C-50/08, EU:C:2011:335); komisjon *vs.* Luksemburg (C-51/08, EU:C:2011:336); komisjon *vs.* Austria (C-53/08, EU:C:2011:338); komisjon *vs.* Saksamaa (C-54/08, EU:C:2011:339) ja komisjon *vs.* Kreeka (C-61/08, EU:C:2011:340), et notariametis tegutsemiseks ette nähtud kodakondsuse nõue vastavalt Belgia, Prantsusmaa, Luksemburgi, Austria, Saksamaa ja Kreeka õigusnormides kujutab endast EÜ artikliga 43 (nüüd ELTL artikkel 49) keelatud diskrimineerimist kodakondsuse alusel. Läti Vabariik oli astunud Euroopa Kohtu menetlusse nende liikmesriikide nõuete toetuseks.

22 Komisjon juhtis 9. novembri 2011. aasta kirjas Läti Vabariigi tähelepanu käesoleva kohtuotsuse eelmises punktis nimetatud kohtuotsustele.

23 Läti Vabariik vastas sellele kirjale 5. jaanuari 2012. aasta kirjaga.

24 Komisjon saatis 22. novembril 2012 Läti Vabariigile täiendava põhjendatud arvamuse, milles käsitleti üksnes neid küsimusi, mida Euroopa Kohus ei olnud käesoleva kohtuotsuse punktis 21 nimetatud kohtuotsustes puudutanud.

25 Läti Vabariik vastas sellele arvamusele 21. jaanuari 2013. aasta kirjaga, milles tõi välja põhjused, miks ta leiab, et komisjoni seisukoht ei ole põhjendatud.

26 Neil asjaoludel otsustas komisjon esitada käesoleva hagi.

Hagi

Poolte argumendid

27 Komisjon leiab, et Läti õiguskorras ei osale notar oma ametitegevuse käigus avaliku võimu teostamisel ELTL artikli 51 esimese lõigu tähenduses, nagu seda on tõlgendanud Euroopa Kohus.

28 Komisjon toob esmalt seoses dokumentide koostamise ja kokkulepete tõestamise tegevusega esile, et esiteks eeldab notari sekkumine poolte nõusoleku eelnevat olemasolu ja teiseks ei saa notar dokumenti ühepoolselt muuta, kui asjaomased pooled ei ole andnud selleks eelnevalt oma nõusolekut. Komisjon viitab selles osas Euroopa Kohtu praktikale, mille kohaselt ei saa kõnealust tõestamistegevust võrdsustada avaliku võimu teostamises otsese ja eriomase osalemisega.

29 Lisaks tuleb anda sama hinnang kodanike allkirjade ehtsuse kinnitamisele kodanikualgatuse teel seadusandlike ettepanekute esitamise menetluses.

30 Teiseks leiab komisjon seoses notari ülesannetega raha, väärtpaberite ja dokumentide hoiule võtmisel, et ka nende ülesannete täitmise käigus ei osale notar avaliku võimu teostamises ELTL artikli 51 esimese lõigu tähenduses.

31 Kolmandaks on notariaadiseaduse artiklis 315 ette nähtud seoses notari kohustustega pärimisasjades – samamoodi kui vaidlusteta abielulahutusasjades –, et kõik vaidlused selles valdkonnas lahendatakse kohtus.

32 Komisjon väidab, et need toimingud kujutavad endast avaliku võimu teostamist ettevalmistavat tegevust, kuna nende käigus koostatakse pärandvara nimekiri, hinnang selle väärtuse kohta ja pärandvara jagamise kokkuleppe projekt, mille notar peab seejärel esitama kohtule. Seega ei saa asuda seisukohale, et notaril on selles osas kohustusi loov otsustusõigus.

33 Komisjon rõhutab neljandaks seoses notari tegevusega abielu lahutamise asjades, et notariaadiseadus annab notarile volituse lahutada abielu ainult vastastikuse kokkuleppe korral. Abikaasadevahelise vaidluse puhul on see pädevus üksnes kohtul. Eri riikide kodanike lahutuse korral koostab notar puhtalt formaalse kinnituse, et üks abikaasadest elab tõepoolest Läti territooriumil.

34 Pealegi ei ole Läti õigusest tulenev notari eriomane staatus, lojaalsusvanne, mille ta peab andma Läti riigile, juurdepääs sellisele teabele, mille eest vastutab riik, ja riiklike sümbolite kasutamine notari ametitegevuse olemuse hindamisel otseselt asjakohased.

35 Muu hulgas tuletab komisjon notari eriomase seisundi kohta meelde, et Euroopa Kohtu praktika kohaselt tuleb asjaolu, kas kõnealused ülesanded kuuluvad EÜ ELTL artikli 51 esimeses lõigus ette nähtud erandi alla, kontrollida asjaomaste ülesannete endi olemust arvesse võttes, mitte seda seisundit kui sellist silmas pidades.

36 Komisjon rõhutab ka, et Euroopa Kohus on täpsustanud, et kuigi on õige, et osa notari tasudest on kindlaks määratud seadusega, võib erinevate notarite osutatavate teenuste kvaliteet siiski varieeruda sõltuvalt nende kutseoskustest. Niisiis järeldas Euroopa Kohus sellest, et vastava territoriaalse pädevuse piires peab notar oma ametit konkurentsitingimustes, mis ei ole iseloomulik avaliku võimu teostamisele.

37 Läti Vabariik, keda toetavad Tšehhi Vabariik ja Ungari, väidab esiteks, et notariametit ei saa pidada ettevõtlustegevuseks ELTL artikli 49 tähenduses, nagu kinnitab notariaadiseaduse artikkel 239, milles on sätestatud, et notari ametitegevus kujutab endast intellektuaalset tööd, mille eesmärk ei ole kasumi teenimine.

38 Pealegi ei pea notar oma ametit vaba konkurentsi tingimustes, kuna ta ei saa valida ei osutatavaid teenuseid ega nende osutamise kohta ega tasu, mida ta osutatavate teenuste eest saab.

39 Notar osaleb Lätis igal juhul avaliku võimu teostamisel ELTL artikli 51 esimese lõigu tähenduses, isegi kui see ei ole nii nendes liikmesriikides tegutseva notari puhul, kelle puhul tuvastati käesoleva kohtuotsuse punktis 21 viidatud kohtuotsustes liikmesriigi kohutuste rikkumine.

40 Nimelt on notaril ühelt poolt kaalutlusõigus, kuna tal on seaduse alusel õigus keelduda õigusvastase tegevusega seotud notariaalakti koostamisest.

41 Teiselt poolt on notari ametiülesannete täitmisel koostatud aktid tehtud riigi nimel.

42 Läti Vabariik väidab teiseks, et kuna notarile ei kohaldata Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. septembri 2005. aasta direktiivi 2005/36/EÜ kutsekvalifikatsioonide tunnustamise kohta (ELT L 255, lk 22) (muudetud direktiiviga 2013/55/EÜ (ELT L 354, lk 132)) (edaspidi „direktiiv 2005/36”), siis ei kuulu ta teenuste osutamise vabaduse ja asutamisvabaduse kohaldamisalasse.

43 Kolmandaks toob Läti Vabariik notari ametitegevuse kohta välja, et notariaalakti koostamine kujutab endast avaliku võimu teostamise väljendust, kuna dokumendi notariaalne koostamine muudab selle kolmandate isikute suhtes kehtivaks.

44 Notari koostatud dokumentidel on tema väitel seega täielik tõendusjõud ja need on täitmisele pööratavad, ning asjaolu, et notariaalakti saab kohtus vaidlustada, ei tähenda seda, et selle puhul on tegemist üksnes abistava või ettevalmistava dokumendiga.

45 Läti märgib seoses notari pädevusega pärimisasjades, et notar täidab oma ülesandeid sõltumatult ja tal on volitus koostada pärijate õigusi kinnitavaid dokumente.

46 Läti Vabariik väidab seoses notari tegevusega abielulahutuse asjades, et tähtsust ei ole asjaolul, et tema tegevus piirdub üksnes abielu lahutamisega abikaasade vastastikusel kokkuleppel, kuna notaril on õigus teha selles osas lõplik otsus, mis kehtib nii poolte kui ka kolmandate isikute suhtes. Notari poolt nende konkreetsete ülesannete täitmise üle ei teostata mingit kohtulikku järelevalvet, see on nii ka eri riikide kodanike abielulahutuste puhul.

47 Lisaks on Läti Vabariigi väitel asjaolu, et abielulahutused registreeritakse perekonnaseisuregistris, kinnitus sellest, et notarile selles valdkonnas pandud ülesanded kujutavad avaliku võimu teostamisel osalemist (kohtuotsus Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española, C-405/01, EU:C:2003:515, punkt 42).

Euroopa Kohtu hinnang

48 Kõigepealt olgu märgitud, et käesoleva kohtuotsuse punktis 21 nimetatud kohtuotsustes asus Euroopa Kohus seisukohale, et notari ametile kohaldatakse ELTL artiklis 49 sätestatud asutamisvabadust.

49 Käesoleva kohtuotsuse punktides 37 ja 38 kokku võetud Läti Vabariigi argument, et notariametit ei saa pidada ettevõtlustegevuseks, ei sea seda hinnangut kahtluse alla.

50 Ühelt poolt on notar notariaadiseaduse artikli 238 kohaselt tegelikult vaba elukutse esindaja. Teiselt poolt on selge, et kui välja arvata juhud, mil notar on määratud seadusega, on igal osalisel õigus notarit vabalt valida. Kuigi on õige, et notari tasu on kindlaks määratud seadusega, võib erinevate notarite osutatavate teenuste kvaliteet siiski varieeruda sõltuvalt eelkõige asjaomaste isikute kutseoskustest.

51 Sellest järeldub, et vastava territoriaalse pädevuse piires peab notar oma ametit konkurentsitingimustes.

52 Seejärel olgu meenutatud, et ELTL artikli 49 eesmärk on tagada igale liikmesriigi kodanikule, kes alustab teises liikmesriigis füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemist, võrdne kohtlemine, ning see artikkel keelab igasuguse kodakondsuse alusel diskrimineerimise, mis tuleneb asutamisvabaduse piiranguna siseriiklikest õigusnormidest (vt selle kohta kohtuotsused komisjon *vs.* Prantsusmaa, 270/83, EU:C:1986:37, punkt 14, ja komisjon *vs.* Madalmaad, C-157/09, EU:C:2011:794, punkt 53).

53 Samas annavad käesolevas asjas vaidlusalused siseriiklikud õigusnormid notariametis tegutsemise õiguse üksnes Läti kodanikule, nähes seega ette erineva kohtlemise kodakondsuse alusel, mis on üldjuhul ELTL artikli 49 kohaselt keelatud.

54 Läti Vabariik väidab siiski, et notari ametitegevus ei kuulu ELTL artikli 49 kohaldamisalasse, kuna see on seotud avaliku võimu teostamisel osalemisega ELTL artikli 51 esimese lõigu tähenduses.

55 Selles osas olgu meenutatud, et kohtuasjades, milles tehti käesoleva kohtuotsuse punktis 21 nimetatud kohtuotsused, sedastati, et notarile usaldatud tegevus ei hõlma Euroopa Kohtu praktika tähenduses avaliku võimu teostamises otsest ja eriomast osalemist.

56 Viidatud kohtupraktikat silmas pidades tuleb seega kontrollida, kas notari tegevus Läti õiguskorras on seotud otsese ja eriomase osalemisega avaliku võimu teostamisel.

57 Esiteks olgu märgitud, et tõestamistegevuse puhul ei ole vaidlust küsimuses, et seda iseloomustab asjaolu, et notar peab eelkõige kontrollima, et täidetud on kõik asjaomase toimingu teostamiseks seaduses ette nähtud tingimused.

58 Pealegi on Läti õigusnormide kohaselt tõestamistoimingu esemeks dokumendid või kokkulepped, millele pooled on vabatahtlikult alla kirjutanud. Pooled võivad nimelt ise otsustada seadusega sätestatud piirides oma õiguste ja ka kohustuste ulatuse üle ning valida oma äranägemisel neile siduvad tingimused, kui nad esitavad dokumendi või kokkuleppe notarile tõestamistoimingu tegemiseks. Notari sekkumine eeldab seega poolte eelnevat nõusolekut või nendevahelise tahteavalduse ühtelangevust.

59 Selles osas on Euroopa Kohus otsustanud, et notarile usaldatud tõestamistegevus ei ole sellisena seotud otsese ja eriomase osalemisega avaliku võimu teostamisel ELTL artikli 51 esimese lõigu tähenduses (vt analoogia alusel eelkõige kohtuotsus komisjon *vs.* Belgia, C-47/08, EU:C:2011:334, punkt 92).

60 Tõsi on küll see, nagu rõhutab Läti Vabariik, et kui notar peab kontrollima enne dokumendi või kokkuleppe puhul tõestamistoimingu tegemist, et täidetud oleksid kõik selle dokumendi koostamiseks või kokkuleppe sõlmimiseks seaduses ette nähtud tingimused, siis teostab notar seda kontrolli üldise huvi eesmärgil, mis on eraõiguslike isikute toimingute õiguspärasuse ja õiguskindluse tagamine.

Sellegipoolest ei saa üksnes niisuguse eesmärgi järgimine õigustada seda, et selleks vajalikud õigused on antud üksnes asjaomase liikmesriigi kodanikust notarile (kohtuotsus komisjon *vs.* Belgia, C-47/08, EU:C:2011:334, punktid 94 ja 95).

61 Samuti on tõsi see, et sõltumata poolte tahtest peab notar keelduma õigusaktides sätestatud nõuetele mittevastava dokumendi või kokkuleppe puhul tõestamistoimingu tegemisest. Sellest hoolimata on pooltel pärast niisugust keeldumist vabadus kas tuvastatud õigusvastasus kõrvaldada, asjaomase dokumendi või kokkuleppe tingimusi muuta või selle dokumendi koostamisest või kokkuleppe sõlmimisest loobuda (vt kohtuotsus komisjon *vs.* Belgia, C-47/08, EU:C:2011:334, punkt 98).

62 Kui välja arvata argument, mis käsitleb notariaalakti toimet kolmandate isikute suhtes, millega ei saa siiski nõustuda, kuna see toime on seotud üksnes notariaalakti tõendusjõuga, tuleb niisiis asuda seisukohale, et Läti Vabariik ei ole esitanud ühtegi tõendit, mis võimaldaks notari ametitegevust selles liikmesriigis eristada teiste liikmesriikide notarite tegevusest, mida käsitleti käesoleva kohtuotsuse punktis 21 nimetatud liikmesriigi kohutuste rikkumist tuvastavates kohtuotsustes.

63 Lisaks, pidades silmas käesoleva kohtuotsuse punktides 60 ja 61 esitatud kaalutlusi, ei saa avaliku võimu teostamisel osalemiseks pidada ka notari poolt kodanike allkirjade ehtsuse kinnitamist kodanikualgatuse teel seadusandlike ettepanekute esitamise menetluses.

64 Teiseks tuleb kontrollida, kas Läti õiguskorras notarile usaldatud muud ülesanded, millele Läti Vabariik viitab, on seotud otsese ja eriomase osalemisega avaliku võimu teostamisel.

65 Esiteks, mis puudutab raha, väärtpaberite ja dokumentide hoiule võtmisega seotud tegevust, siis selle kohta tuleb märkida, et Läti Vabariik ei ole vaielnud vastu, et see tegevus ei kujuta endast osalemist avaliku võimu teostamisel ELTL artikli 51 esimese lõigu tähenduses.

66 Teiseks tuleb pärimisasjadega seotud ülesannete kohta märkida, et esiteks võib notar jagada pärandvara ainult tingimusel, et pärijate vahel ei ole selles osas vaidlusi, ja teiseks, et vaidluse korral peab notar tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 250.[3] lõike 5 kohaselt andma kohtule üle pärandvara nimekirja, hinnangu selle väärtuse kohta ja pärandvara jagamise kokkuleppe projekti.

67 Kuna notar täidab talle pärimisasjades antud ülesandeid seega ainult kokkuleppe olemasolu korral või täidab kohtu järelevalve all ettevalmistatavaid ülesandeid, siis ei saa neid järelikult sellistena pidada otseseks ja eriomaseks osalemiseks avaliku võimu teostamisel.

68 Kolmandaks olgu märgitud seoses abielulahutuse asjades tehtavate toimingutega, et vastavalt notariaadiseaduse artiklitele 325 ja 327 on notaril õigus lahutada abielu üksnes juhul, kui abikaasad on selleks väljendanud põhimõttelist nõusolekut ja juhul, kui neil on ühiseid lapsi või ühisvara, peavad nad olema sõlminud lepingu lapse hooldusõiguse, külastusõiguse kasutamise korra ja vajaliku elatise või ka vara jagamise kohta.

69 Lisaks ilmneb muude abielulahutuse juhtumite osas tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklist 233, mis kuulub 29. peatükki „Abielu kehtetus ja lõppemine”, et nende käsitlemine kuulub kohtu pädevusse.

70 Seega tuleb asuda seisukohale, et notari pädevus abielulahutuse asjades, mis põhineb üksnes poolte tahtel ega puuduta kohtu pädevust pooltevahelise kokkuleppe puudumise korral, ei ole mingil moel seotud otsese ja eriomase osalemisega avaliku võimu teostamisel.

71 Seoses Läti Vabariigi argumendiga, mille ta tuletab kohtuotsusest Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española (C-405/01, EU:C:2003:515) ja mis käsitleb asjaolu, et Lätis notari välja kuulutatud abielulahutus abikaasade vastastikusel kokkuleppel registreeritakse perekonnaseisuregistris, ilmneb nimetatud kohtuotsuse punktist 42, et kui Euroopa Kohus otsustas, et selliste ülesannete täitmine, mis on antud Hispaania lipu all sõitva laeva kaptenile ja vanemtüürimehele, kujutab endast osalemist

avaliku võimu teostamisel, siis pidas kohus silmas kõiki nende täidetavaid ülesandeid, sealhulgas õigusi, mis on seotud turvalisuse tagamisega ja politsei pädevuse täitmisega, millega on vajaduse korral seotud uurimis-, sunni- ja karistamisvolitused, mitte ainuüksi kapteni ja vanemtüürimehe volitusi perekonnaseisuasjades.

72 Käesoleva kohtuotsuse punktis 70 esitatud järeldust ei saa ka kahtluse alla seada notari pädevus eri riikide kodanike lahutuseasjades, kuna esiteks põhinevad need lahutused abikaasade ühisel tahtel oma abielu lõpetada ja teiseks seisneb notari ülesanne sel juhul kontrollimises, kas kõik seadusest tulenevad tingimused sellise lahutuse väljakuulutamiseks on täidetud. Nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktidest 60 ja 61, ei saa seda ülesannet seevastu pidada otseseks ja eriomaseks osalemiseks avaliku võimu teostamisel.

73 Mis kolmandaks puudutab notari eriseisundit Läti õiguskorras, siis piisab meenutamisest, et asjaolu, kas need ülesanded kuuluvad ELTL artikli 51 esimeses lõigus ette nähtud erandi alla, tuleb kontrollida notari ülesannete endi olemust arvesse võttes, mitte seda seisundit kui sellist silmas pidades (vt eelkõige kohtuotsus komisjon *vs.* Belgia, C-47/08, EU:C:2011:334, punkt 85).

74 Lisaks sellele on kindel, nagu käesoleva kohtuotsuse punktis 51 on märgitud, et notar peab oma ametit konkurentsitingimustes, mis ei ole iseloomulik avaliku võimu teostamisele (vt analoogia alusel eelkõige kohtuotsus komisjon *vs.* Belgia, C-47/08, EU:C:2011:334, punkt 117).

75 Lõpuks ei ole ka veenev Läti Vabariik Vabariigi argument, et notarile ei kohaldata direktiivi 2005/36. Nimelt ei tähenda asjaolu, et seadusandja otsustas jätta konkreetse õigusakti – käesoleval juhul nimetatud direktiivi – kohaldamisalast välja notari tegevuse, et see tegevus kuulub tingimata ELTL artikli 51 esimeses lõigus sätestatud erandi alla (vt selle kohta eelkõige kohtuotsus komisjon *vs.* Belgia, C-47/08, EU:C:2011:334, punkt 119).

76 Neil asjaoludel tuleb asuda seisukohale, et notari ametitegevus nii, nagu see on praegu määratletud Läti õiguskorras, ei ole seotud avaliku võimu teostamisega ELTL artikli 51 esimese lõigu tähenduses.

77 Seega tuleb järeldada, et Läti õigusnormides notariametis tegutsemiseks ette nähtud kodakondsuse nõue kujutab endast ELTL artikliga 49 keelatud diskrimineerimist kodakondsuse alusel.

78 Eeltoodud kaalutlustest lähtudes tuleb sedastada, et komisjoni hagi on põhjendatud.

Kohtukulud

79 Euroopa Kohtu kodukorra artikli 138 lõike 1 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna komisjon on kohtukulude hüvitamist nõudnud ja Läti Vabariik on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb kohtukulud temalt välja mõista.

80 Vastavalt kodukorra artikli 140 lõikele 1 kannavad menetlusse astunud liikmesriigid oma kohtukulud ise. Tšehhi Vabariik ja Ungari kannavad seega oma kohtukulud ise.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (seitsmes koda) otsustab:

1. **Kuna Läti Vabariik kehtestas notariametis tegutsemiseks kodakondsuse nõude, siis on Läti Vabariik rikkunud ELTL artiklist 49 tulenevaid kohustusi.**

2. **Mõista kohtukulud välja Läti Vabariigilt.**

3. **Jätta Tšehhi Vabariigi kohtukulud tema enda kanda.**

4. Jätta Ungari kohtukulud tema enda kanda.

Allkirjad